

О. В. Тупахіна,

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

КОМПОНЕНТНИЙ АНАЛІЗ СЛОВА В ТЕОРІЇ ВТОРИННОЇ НОМІНАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ НЕОЛОГІЗМІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ)

У статті розглядається процес реструктуризації семантичної єдності слова в будові нового лексико-семантичного варіанта. Основними типами семантичних змін, що ведуть до формування похідних значень аналізованої лексики, є метафоричні транспозиції, які утворюються внаслідок зміни архісеми вихідного значення, а також шляхом актуалізації прихованої периферійної, функціональної або асоціативної сем, додавання / зміни / випадіння / вилучення диференційних сем.

Ключові слова: семантична деривація, метафора, архісема, денотативна / периферійна / диференціальна / функціональна / асоціативна семи.

КОМПОНЕНТНИЙ АНАЛІЗ СЛОВА В ТЕОРІЇ ВТОРИННОЇ НОМІНАЦІЇ (НА МАТЕРІАЛІ НЕОЛОГІЗМІВ НІМЕЦЬКОГО ЯЗЫКА КОНЦА ХХ – НАЧАЛА ХХІ ВЕКА)

В статті розглядається реструктуризація семантичного єдинства слова при формуванні нового лексико-семантичного варіанта. Основними типами семантичних змін, що ведуть до формування похідних значень аналізованої лексики, є метафоричні транспозиції, які утворюються внаслідок зміни архісеми вихідного значення, а також шляхом актуалізації прихованої периферійної, функціональної або асоціативної сем, додавання / зміни / випадіння / вилучення диференційних сем.

Ключевые слова: семантическая деривация, метафора, архисема, денотативная / периферийная / дифференциальная / функциональная / ассоциативная сема.

COMPONENT ANALYSIS OF WORDS IN THE SECONDARY NOMINATION THEORY (BASED ON THE GERMAN SINCE THE END OF XX – TO THE BEGINNING OF XXI CENTURY)

The article deals with the basic principles and reasons of formation of semantic neologisms. Main directions of development of functional-semantic variants are analyzed. The article explores the restructuring of the word's semantic unity within the construction of a new lexical and semantic variant. The basic types of semantic changes generating derived meanings of the lexics under analysis comprise metaphorical transpositions created either by changing the central meaning's archiseme, or by actualizing hidden periphery, functional or associative seme as well as by adding / changing / dropping out / excluding the differential one. The productive types and patterns of metaphorical transpositions, the frequency of their use and the factors that caused their appearance in the lexical-semantic subsystem of German since the end of XX – to the beginning of XXI century are defined here. Metaphorization is considered as creative cognitive process, which is subjected to influence of the language and mentation of its native speakers, as an important way of the cognition and conceptualization of reality. Modern approaches to the explanation of metaphorisation process are described and prospects of its further research are outlined.

Key-words: semantic derivation, metaphor, archeseme, denotative / peripheral / differential / functional / associative seme.

Сучасні мовознавчі студії спрямовані на інтегративне вивчення лінгвокреативної діяльності людини та динаміки розвитку словникового складу мови в цілому, адже саме слово є її центральною одиницею [9, с. 130]. У зв'язку з цим, невпинний інтерес науковців викликають семантичні та словотворчі характеристики похідних слів, закономірності утворення нової лексики [2; 3; 4; 10] та механізми семантичного перетворення [1; 6; 13].

У цьому зв'язку особливої уваги й актуальності набуває вивчення вторинної номінації та її моделювання, що допомагає простежити, як саме відбувається фіксація діяльнісного досвіду людини на лексико-семантичному рівні і що зумовлює вибір тих чи інших дериваційних механізмів.

Найпродуктивнішим креативним засобом збагачення німецької мови та виявом мовної економії є метафора. На думку Н. Арутюнової, зростання наукового інтересу до метафори зумовлене збільшенням її присутності в різних видах текстів, що сприяє зверненню уваги науковців не тільки на її естетичну цінність, а й на утилітарну перевагу [12, с. 388].

В основі дії механізму метафоризації знаходяться головні мотивуючі ознаки переносного значення: образність, оцінність та емоційно-експресивний компонент. Під час реструктуризації семантичної єдності слова в будові нового лексико-семантичного варіанта (ЛСВ) обов'язково відбувається зміна *архісеми* (АС). Цей процес є характерним для метафоричних номінацій і утворює основу «руху» *денотативних сем* (ДС) [1, с. 471; 5, с. 61]. В деяких випадках основою для метафоричного переносу є також актуалізація прихованої периферійної сем, додавання / зміна / випадіння / вилучення диференційних сем, актуалізація функціональної або асоціативної сем [5, с. 76].

Отже, уявлення про непізнаний об'єкт дійсності стає частиною окремої схеми за схожістю ознак, функцій, властивостей або порівнюється з прототипічним наочно-чуттєвим об'єктом [11, с. 96]. У системній організації сем, які утворюють семему, можна простежити принцип синтагматичної супідрядності ознак, тобто їх певну впорядковану залежність [7, с. 27].

Близькість цієї класифікації до класичної типології семантичних переносів свідчить про те, що номінаційний процес поєднує в собі вибір бази для номінації (сфери-донора, області-джерела в теорії когнітивної метафори Дж. Лакоффа та М. Джонсона), номінаційної ознаки денотата та сфери-реципієнта. Їх вибір обумовлений загальними законами мислення, мовними універсалами та етнокультурними стереотипами світосприйняття.

На етапі інтеріоризації відбувається не тільки мотивація за ознакою, а й за всім змістом, що дозволяє нам класифікувати процес когнітивно-семантичної деривації на основі гештальт-мотивації та мотивації за конкретною ознакою в рамках наступних моделей.

Модель «зміна архісеми + актуалізація прихованої периферійної семі» є найактивнішою (28,5%) серед зазначених. Про це свідчить група слів, сучасної німецької мови, в яких відбулася зміна семантичної структури.

Розглянемо функціонування механізму дії цієї моделі на прикладі слова *die Konversion*. Ця лексема функціонує в термінологічному апараті лінгвістики, фізики, медицини, релігієзнавства тощо. Останнім часом під впливом екстралінгвістичних факторів це слово стало використовуватися й у політичному контексті, означаючи «*Umnutzung von ehemaligen militärischen Anlagen für zivile Zwecke*» [22, с. 369]. У цьому випадку переосмислення відбувається на основі імпліцитного елемента АС вихідного значення «переходити, перетворюватися, змінювати свою внутрішню сутність». У новому значенні ця сема актуалізується, набуваючи статусу ядерної диференційної семі (ЯДС).

Подібну семантичну зміну можна простежити і в іменнику *der Schläfer*. У словнику *Deutsches Universalwörterbuch* видавництва *Duden* (2002) зафіксовано два значення цього слова: 1) «*jmd., der schläft, Schlafender*»; 2) «*Bilch*» [17, с. 1322].

У словнику неологізмів до них додані ще два лексичних значення (ЛЗ): 1) (*Jargon*) «*Perspektivagent*»; 2) «*auf Einsatz wartender Terrorist*» [22, с. 515].

Наприкінці ХХ століття в німецькій мові увійшов до активного вжитку похідний ЛСВ слова *der Nesthocker* – «*meist männliche Person im Alter etwa zwischen 25 und 30, die noch bei der Mutter bzw. bei den Eltern wohnt*» [21]. Зіставлення нової семантичної структури із вихідним значенням «*in unvollkommen entwickeltem Zustand geborenes Tier, das noch besonderer Pflege im Nest bedarf*» [17, с. 1071] підтверджує той факт, що метафоризація відбулася шляхом зміни АС вихідного значення *das Tier* на АС *die Person*, а також за рахунок переходу ПС *besondere Pflege* в ЯДС похідного.

За допомогою моделі «зміна архісеми + актуалізація прихованої периферійної семи» відбувається метафоризація за конкретною ознакою, в процесі якої поняття переходить зі сфери-донора до сфери-реципієнта.

Семантичні модифікації за моделлю «зміна архісеми + актуалізація асоціативної семи» спричинили утворення цілої низки нових переносних значень (23,4%). Так, наприклад, лексична одиниця *der Silberling* фіксується в тлумачному словнику у значенні «*Silbermünze*» [17, с. 878]. Проте останнім часом слово набуло нового тлумачення – «*CD*» [18, с. 307]. Зіставлення цих двох значень свідчить, що такий розвиток семантики спричинила схожість за формою, а також диференційна сема (ДФС) вихідного значення «блискучий», яка стала асоціативною семою (АС) похідного значення.

Можна виділити ознаку, яка стає основою для метафоричної деривації іменника *der Scheibenwischer*, «сама семантична релевантність якої визначається цим переносом» [14, с. 231]. Похідний ЛСВ «*Hin-und-her-Bewegung einer mit der Handfläche nach innen gerichteten Hand vor dem eigenen Gesicht, mit der das Verhalten einer Person (in einer bestimmten Situation) als nicht normal abqualifiziert wird*» [21] утворився шляхом зміни АС *die Windschutzscheibe* на *die Handbewegung*, актуалізації асоціативної ознаки *Hin-und-her-Bewegung* та появи нової ДФС *nicht normal*.

За дериваційно-семасіологічними характеристиками можемо кваліфікувати утворення неологізму *die Stutenbissigkeit* як асоціативне переосмислення первинного значення «*Rangauseinandersetzungen unter den Stuten*» [21]. Внаслідок метафоризації з'явився новий ЛСВ «*aggressives, zickiges Verhalten einer Frau gegenüber einer anderen (mit ihr besonders beruflich in Konkurrenz stehenden) Frau*» [21], де архісема *die Pferde* змінилася на *die Frauen* та актуалізувалися АС *aggressiv, zickig*. Асоціативною ознакою, яка поєднує обидва значення цього слова, є сема *die Konkurrenz*.

Транстермінологізація за асоціативним принципом відбулася в семантичній структурі іменника *der Klammeraffe* (@) шляхом зміни АС *der Affe* на *das Zeichen* та актуалізацією АС «зовнішня ознака». Цей графічний знак викликає різноманітні асоціації в носіїв німецької мови, чим обумовлене функціонування таких лексем: *der Affenschwanz*, *der Schweineschwanz*, *das Affenohr*.

Виділяючи зв'язки, які лежать в основі метафоризації у цьому випадку, можна стверджувати, що «... це не елементи власне значення слова, а стійкі асоціації, пов'язані з уявленням про явище, що позначається словом. Будучи основою для трансформації мовних значень, вони тим самим стають фактами мови, – ці асоціації утворюють тематичні поля, залучаючи в сферу свого впливу цілі групи слів і тим самим визначаючи потенційну спрямованість їх «переносного» вживання» [14, с. 193].

Асоціації та зв'язки з навколишнім світом, які сприяють появі семантичних неологізмів цієї групи, різноманітні. Участь у переносі найменувань беруть слова (терміни) з різних сфер: медицини, техніки, спорту, політики тощо. Ці лексеми утворюють певні асоціативні поля.

Наприклад, асоціативне поле «світ тварин» представлене найкolorитнішими назвами. Такі слова як *der Drache*, *der Tiger* позначають нові індустріалізовані країни Східної Азії (Південна Корея, Сингапур, Малайзія, Тайвань), які характеризуються активним економічним зростанням.

Для розуміння метафор цього порядку дуже часто потрібна наявність у реципієнтів фонових знань, на яких ґрунтується денотативне значення цих метафор і за допомогою яких можна декодувати їх зміст.

Виділення асоціативних полів сприяє репрезентації метафоричного значення на пропозиційному рівні, який суттєво відрізняється від образно-асоціативної сфери [8, с. 145]. Реконструкція метафоричного смислу на пропозиційному рівні можлива в тому разі, коли нові одиниці збереження та репрезентації знань про світ, що метафорично осмислюється національною мовною свідомістю, утворюються в рамках конвенціональних концептуальних метафор, які побудовані як пропозиції.

Велика кількість зооморфізмів у рамках цієї моделі свідчить про актуальність біоморфного архетипу світосприйняття та наявність у ментальному лексиконі людини концептуальних метафор *MENSCHEN SIND TIERE* та *MENSCHEN SIND PFLANZEN*.

Когнітивно-семантична деривація в межах цієї моделі відбувається, як правило, за первинною оцінкою цього об'єкта на основі гештальтної, тобто цілісної мотивації. Сферами-донорами для такої номінації є: 1) артефакти; 2) біосфера; 3) жива природа.

Метафоричне переосмислення за моделлю «зміна архісеми + актуалізація функціональної семи» відбувається на основі функціональної схожості. Показовим прикладом інновації цієї групи є слово *der Zahnwechsel* «*Durchbruch von Zähnen aus dem Kiefer in die Mundhöhle*» [20]. В основу модифікації його первинного значення лягла АС *der Zahn*, яка змінилася на *der Sexualpartner*, а також функціональна сема (ФС) *Durchbruch*. Функція, яка відображена у цьому формальному варіанті, асоціативно пов'язується з характеристикою особи. Певні мовні ситуації стимулювали появу нового значення слова «*Wechsel von Sexualpartnern*» [16].

Дієслово *parken*, первинне значення якого «*vorübergehend an einer Straße od. auf einem Platz abstellen*» [17, с. 1122] набуло нового ЛЗ «*mit jemand Sex haben*» [23, с. 78]. Розширення значення шляхом метафоризації відбулося за допомогою актуалізації ФС *verkehren* за аналогією до утворення узуального слова *der Verkehr* – статеві зносини.

Під час проведення семантико-етимологічного аналізу можна виявити той факт, що за ідентичною моделлю відбувається метафоризація слова *der Wurm*. Це слово походить від індогерманської основи *ǵer-* «крутити, гнути, обвивати, плести». Сьогодні ця лексема набула нового значення «*ein Computerprogramm oder Skript mit der Eigenschaft, sich selbst zu vervielfältigen, nachdem es ausgeführt wurde*» [16].

У разі залучення до аналізу екстралінгвістичних знань виникають сумніви щодо віднесення лексеми *der Wurm* саме до функціональної метафоризації, адже з точки зору біології у структурі будь-якого вірусу міститься спіраль РНК, завдяки якій він розмножується в клітині. Саме ця спіраль за своєю формою і нагадує хробака, що свідчить про те, що ця лексема за структурою може належати й до моделі «зміна архісеми + актуалізація асоціативної семи».

Шляхом аналогічного семантичного зрушення відбувається й метафоризація дієслова *herausschreiben*. Останнім часом слово все більше живається в переносному значенні «*eine Figur aus dem Drehbuch einer Fernsehserie inhaltlich motiviert eliminieren*» [16].

Аналізуючи вищенаведені приклади можна дійти висновку, що метафоризація у сфері дієслівної лексики відбувається здебільшого за однією регулярною моделлю, коли перенесення найменування здійснюється за подібністю функцій, що пояснюється загальнограматичним значенням процесуальності дієслова як частини мови.

Отже, мотиваційною ознакою всіх наведених прикладів, утворених у межах цієї моделі, є «функція, призначення», а для метафоричного переосмислення в німецькій мові активно використовуються такі сфери-донори, як: 1) техносфера; 2) антропосфера; 3) артефакти та їх дія.

Модель «збереження архісеми + зміна (вилучення) диференційних сем» проявляє особливу активність у досліджуваному матеріалі, про що свідчить значна кількість семантичних неологізмів цього типу (18,25%).

Розглянемо, наприклад, механізм трансформації лексичної семантики у слові *das Archiv*. Для цього проаналізуємо семантичну структуру описуваної одиниці. Початкове значення цієї лексеми – «*Einrichtung zur systematischen Erfassung, Erhaltung und Betreuung von Schriftstücken, Dokumenten, Urkunden, Akten, insbes. soweit sie historisch, rechtlich, oder politisch von Belang sind*» [17, с. 139]. Шляхом поділу на мінімальні смисли обох ЛСВ (вихідного та похідного) з'ясовано, що компоненти вихідної семантичної величини – АС на позначення того, що зберігається в архівному матеріалі, – містяться і в смисловому обсязі нової семіми: «*Daten auf der Festplatte in komprimierter Form gespeichert sind*» [16]. У процесі семантичної модифікації значення слова збагатилося семіми-спеціалізаторами: нова ДФС «диск» перевела це слово до розряду інформаційних термінів.

В рамках цієї моделі відбувається семантичне зрушення у структурі слова *die Partnerschaft* – «(oft gute od. intime) Beziehung, die man zu einem Partner hat» [19, с. 771]. У досліджуваній період розвитку німецької мови ця лексема набула значення «*standesamtlich geschlossene eheähnliche Verbindung zwischen gleichgeschlechtlichen Partnern*» [21]. Метафоризація відбулася шляхом зберігання АС вихідного значення *Beziehung*, та зміною диференційних сем *gut, intim* на *eheähnlich, gleichgeschlechtlich* та *standesamtlich geschlossen*.

Шляхом аналогічного семантичного зрушення утворюється неологізм *die Adresse*, де вихідне значення «*Angabe von jmds. Namen und Wohnung*» [17, с. 81] звулилося за допомогою диференційної семіми-конкретизатора *im Internet*. За аналогією відбувається й метафоризація слова *die Seite*.

Висока продуктивність цієї моделі та домінуюча роль техносфери серед реципієнтних областей знань свідчать про появу в німецькій мові «технократичної номінації», а отже – і технократичного стереотипу світосприйняття [13, с. 259].

Модель «зміна архісеми + додавання (зміна, випадіння) диференційних сем». Ця дериваційна парадигматична модель метафоричного переосмислення може бути проілюстрована за допомогою семантичного неологізму *die Tafel*, який з'явився на сучасному етапі розвитку німецької мови. Вихідне значення цієї лексичної одиниці «*das Speisen, festliche Mahlzeit*» [17, с. 1508] модифікувалося в «*durch private Spenden, Sponsoren und ehrenamtliche Kräfte getragene Ausgabestelle für Lebensmittel an Obdachlose und Menschen mit nachgewiesener Bedürftigkeit*» [21]. У семантичній структурі відбулася зміна АС *das Speisen* на *Ausgabestelle*, а ДФС *das Lebensmittel*, яка властива вихідному номінативному значенню, стала ядерною у похідному. Окрім того, додалася нова сема-конкретизатор *für die Obdachlosen*.

Ця модель лягла в основу семантичного перетворення в процесі термінологізації. У такий спосіб, наприклад, розширилися межі семантичної структури лексеми *der Administrator*, вихідне значення якої «*der Verwalter*» [17, с. 80]. Процес семантичної трансформації слова призвів до звуження його вихідного значення через збільшення кількості смислових компонентів – у комп'ютерній мережі та комп'ютерна база даних, мережа. Лексема розвинула термінологічне значення за допомогою спільного смислового компонента первинного та вторинного значень «той, що керує». Особливістю цього ЛСВ є те, що внаслідок процесу термінологізації відбулася функціональна метафоризація зі зміною АС вихідного значення «людина» на АС «пристрій».

Впродовж останніх десятиліть в умовах наростаючих темпів науково-технічної революції спостерігається активізація функціональних переосмислень за ознакою мотивацією типу «людина» – «машина (прилад)» [13, с. 110].

Фактичний матеріал дослідження засвідчив, що метафоризація є домінантою в процесі семантичної деривації. Цей феномен можна пояснити тим, що, виконуючи характеризуючу функцію в образному мовленні, метафора є продуктивним джерелом нових компонентів у семантичній структурі вже існуючих лексичних одиниць. Розглядаючи трансформації, основою яких є метафора, можна простежити таку залежність: чим багатозначнішою, інформативно насиченішою є лексема, тим легше вона метафоризується. Цьому процесу сприяє також і «розмитість» семантичного контура, яка збільшує ймовірність того, що другорядний емоційно-оцінний компонент виявиться основним у метафоричному значенні.

Моделі утворення неологізмів німецької мови кінця ХХ – початку ХХІ століття не є вичерпними, а залишають місце для подальших наукових розвідок. Зокрема, доцільним є з'ясування та порівняльне вивчення процесу неологізації у різних лінгвокультурних середовищах та аналіз прагматичного потенціалу новотворів у різних дискурсивних формаціях.

Література:

1. Гак В. Г. Языковые преобразования / В. Г. Гак. – М.: Языки русской культуры, 1998. – 768 с.
2. Єнікєєва С. М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови / С. М. Єнікєєва. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2006. – 303 с.
3. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу англійської мови в 80ті – 90ті роки ХХ століття: дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови» / Ю. А. Зацний // Запорізький державний університет. – Запоріжжя, 1999. – 405 с.
4. Калиущенко В. Д. Словообразовательные универсали // Человек и его язык (К 75-летию проф. В. П. Недялкова): Филологический сборник. – Кемерово, 2003. – Вып. 4. – С. 26–33.
5. Кудрявцева Л. А. Моделирование динамики словарного состава языка / Л. А. Кудрявцева. – К.: ИПЦ «Киевский университет», 2004. – 208 с.
6. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем / Дж. Лакофф, М. Джонсон / Под ред. и с предисл. А. Н. Баранова. – М.: Едиториал УРСС, 2004. – 256 с.
7. Ніколаєва Л. Б. Типологія термінів спорідненості (Типологічні, з'ясування, діахронічні дослідження) / Л. Б. Ніколаєва. – Донецьк: ДонУ, 2006. – Т. 3. – 255 с.
8. Петров В. В. Метафора: от семантических представлений к когнитивному анализу // ВЯ. – 1990. – № 3. – С. 135–146.
9. Полюжин М. М. Диахронно-семантический аспект префиксального словообразования в английском языке: дисс.... доктора филол. наук: 10.02.04. – Москва – Ужгород, 1993. – 416 с.
10. Розен Е. В. На пороге ХХІ века. Новые слова и словосочетания в немецком языке / Е. В. Розен. – М.: Менеджер, 2000. – 192 с.
11. Селиванова Е. А. Когнитивная ономазиология (монография). – К.: Изд-во украинского фитосоциологического центра, 2000. – 248 с.
12. Селиванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. О. Селиванова. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с.

13. Тропина Н. П. Семантическая деривация: мультипарадигмальное исследование (монография) / Н. П. Тропина. – Херсон : Изд. ХГУ, 2003. – 336 с.
14. Шмелев Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики / Д. Н. Шмелев. – М. : Наука, 1973. – 280 с.
15. Bartsch R. Metaphor and metonymy / R. Bartsch // Metaphor and metonymy in comparison and contrast / By R. Dirven, R. Pörings. – Berlin. – New York : Mouton de Gruyter, 2003. – P. 49–75.
16. Die Wortwarte [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.wortwarte.de.
17. Duden: Deutsches Universalwörterbuch. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich : Dudenverlag, 2002. – 1816 S.
18. Herberg D., Kinne M., Steffens D. Neuer Wortschatz: Neologismen der 90er Jahre im Deutschen. – Berlin : Walter de Gruyter, 2004. – 351 S.
19. Langenscheidt: Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache Dieter Götz, Günther Haensch, Hans Wellmann : Berlin, München, Wien, Zürich, New York: Langenscheidt, 2003. – 1253 S.
20. Mydict Deutsch Wörterbuch [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dede.mydict.com>.
21. Online-Wirtschafts-Informationssystem-Deutsch [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.owid.de>.
22. Questhoff U. Deutsches Neologismenwörterbuch. – Berlin, New York: Walter de Gruyter, 2007. – 690 S.
23. Wörterbuch der Jugendsprache / Blockside H., Staats A., Villard G., Wollenweber A. – Ernst Klett Verlag: Stuttgart, 2006. – 124 S.

УДК 811.133.1:81'373.7

Т. Н. Удилова,

Запорожский национальный университет, г. Запорожье

ХАРАКТЕРИСТИКА ПОРІВНЯЛЬНИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ ЗООНИМОМ У ФРАНЦУЗЬКІЙ МОВІ

*Категорія компаративності є однією з базових категорій нашого буття. Універсальна по суті, вона має свої способи актуалізації в конкретній культурі і мові. Одним із способів виразити порівняння є компаративні фразеологічні одиниці (КФО). КФО з компонентом зоонімом вживаються для характеристики людини, її дії. Їх структура має три елементи: основу (переважно дієслівну або прикметникову), корелятор (сполучник *comme*), компарат (зоонім), який є символом дії або риси характеру. Більшість з них мають негативну оцінку.*

Ключові слова: *категорія компаративності, компаративні фразеологічні одиниці (КФО), зоонім, структура, основа, компарат, корелятор.*

ХАРАКТЕРИСТИКА СРАВНИТЕЛЬНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ С КОМПОНЕНТОМ ЗООНИМОМ ВО ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ

*Категория компаративности является одной из основных категорий нашего бытия. Универсальная по сущности, данная категория имеет свои способы актуализации в конкретной культуре и языке. Одним из способов выражения сравнения в языке являются компаративные фразеологизмы. Компаративные фразеологические единицы (КФЕ) с компонентом зоонимом употребляются для характеристики человека, его действий. Их структура состоит из трех элементов: основания (преимущественно глагола или прилагательного), коррелятора (союза *comme*) и компарата зоонима, являющегося символом действия или качества характера человека. Большинство из них выражают отрицательную оценку.*

Ключевые слова: *компаративные фразеологические единицы, зооним, структура, компарат, коррелятор.*

DESCRIPTION OF COMPARATIVE PHRASEOLOGISMS WITH A ZOONYM COMPONENT

*Comparative category is basic in human life. As a universal category it has its ways of actualization in a specific culture and language. Comparative phraseology is one of the ways to express comparison. A comparative phraseologism with a zoonym is used to characterize people and their actions. Their structure includes three elements: base (mainly a verb or an adjective), correlator (conjunction *comme*) and a comparative zoonym, which symbolizes an action or a trait of character. Most of them have a negative connotation.*

Key words: *comparative category, comparative phraseological units, zoonym, structure, base, comparison, correlator.*

Человеческое понимание окружающего мира базируется на сравнении, поэтому категория компаративности считается одной из базовых категорий нашего сознания. Являясь универсальной по сути, категория компаративности актуализируется в языке, исходя из языковой картины мира конкретного народа, носителя конкретной культуры. Кроме того, способы выражения категории компаративности разнообразны. Одним из способов выражения данной категории являются сравнительные фразеологизмы. Их изучению на материале разных языков в различных аспектах посвящено немало работ. Определено, что их структура содержит 2-4 компонента [5, с. 90; 10], одним из которых обязательно является объект сравнения (компарат), который может означать: этническую принадлежность, библейский персонаж, исторический или литературный персонаж, профессию, животное, растение, часть тела, различные явления природы, предметы повседневной жизни. Языковые единицы с данными значениями могут входить в состав не только компаративных фразеологических единиц, а в более широкий круг фразеологизмов. Изучению названных групп фразеологизмов, в том числе фразеологизмов с компонентом зоонимом, в разных языках посвящено немало работ. Однако, исследований, посвященных анализу компаративных фразеологических единиц с компонентом зоонимом, недостаточно, особенно на материале французского языка. Цель данной статьи – рассмотреть один из способов выражения категории компаративности во французском языке – компаративные фразеологические единицы, включающие компонент зооним. Компаративные фразеологические единицы (КФЕ) понимаются как структурно-семантические образования, имеющие свойства свободноорганизованных словосочетаний и предложений, но характеризующиеся стабильностью синтаксического значения и лексического наполнения, базирующегося на сопоставлении предметов, явлений, процессов [6].

Предлагаемое исследование может помочь понять различные аспекты анималистического символизма в картине мира франкофонов и специфику образности сравнения человека с представителями мира фауны.

Употребление сравнения в речи придает высказыванию личностный, субъективный, оценочный характер, отражая отношение говорящего к собеседнику/объекту [9]. Фразеологические единицы также являются носителями оценочности, экспрессивности, эмоциональности. Можно предположить, что сравнительные фразеологизмы передают данные коннотативные значения более интенсивно.